

У пчелињаку словном

Поводом изложбе слика Мире Маодуш „У славу ћирилице”
у Музеју ћирилице у Бајиниј Башти, 26. марта 2026.

„[...] Велики човек је онај који својим умним даровима и способностима наткриљује остале људе, који као што *йчела* прикупља мед, прикупља знање, и открива нове истине, али све то крунише љубављу према човечанству, да му помогне да што пре изађе из беда које га притискају: страха, глади, незнања, болести.“ [...] ^[1]

Када су Ћирило и Методије стварали основе словенске писмености, у својој хришћанској преподобности зацело нису ни помишљали да ће за своје заслуге бити овенчани светачким ореолом, и да ће бити одређен дан у години, у којем ће захвално потомство славити успомену на њихово посланство. Још је сигурније да они, и поред своје богонадахнуте видовитости, која једина може покретати смртника на бесмртна дела, нису могли предвидети пут који ће морати да превале то писмо и тај језик, чијој су изворности и лепоти припремали високо узвинут облик духа. Они су својим посленичким радом наткрилили минула столећа и задужили потомство. Њима дугујемо зимзелену лепоту Литургије на црквенословенском језику, постојбини словенских језика. На том мистичном венчању Словенства с Богом стоје са свећама кумовске радости ови светитељи.

То *славословље* Богу и Роду населило је срце Мирјане Мире Маодуш, и сада у њему постоји пчелињак од словенских иконичних словâ. У њему пчеларе њени преци, они певају пчелиње псалме... *Госйоду нашем Оцу йчела* ^[2]. Тај тихи словни бруј пчела са смиља и босиља у Лици, Теслином и њеном прапочелу, проноси свеплодно једногласје земаљским шаром, да посведочи господство, моћ и генијалност најблиставијег Србина и грађанина света. Из тог је истог народног и родољубивог пчелињака и Мира Маодуш. То је њена тачка ослонаца. Отуда и њен таленат за уметност и снага у животу. Тај њен лички, епски, витешки предак, у њеном је духу и даху. Зато она, узносећи хвалу Творцу и може

[1] Из књиге *Никола Тесла и њејово време*, „Источник” Торонто 1993, цитирано према В. Савићу, *Никола Тесла, наш велики амбасадор у САД*.

[2] Сви стихови у тексту цитирани су према: В. Вукашиновић, *Свейлосй у брдима. Изабране и нове йесме*, Чачак 2007.

Слика са мотивима из песме Владислава Петковића Диса, „Иду“, аутора Мирјане Маодуш

Фото: Мирјана Маодуш

да обликује ликовно узбудљива сликарско-ћирилска словна здања (златоврхе храмове), приносећи тако своје уздарје – својеврсно *йчелојављење*. *И међу йчелама свейло је // као међу словима*.

„[...] Пчеле су својом појавом деловале инспиративно на свеукупну имагинацију човекову. Од искона *йчеле* и њихови производи налазили су у древних народа повлашћено место у магији, миту, у поезији, у природњачким списима; касније у наукама, у уметности. То је зато што су пчеле и саме *умейници* у производњи животног Смисла као тријумфа над смрћу, хладноћом и ништавилом. [...]”^[3]

Носећи у себи дар и одговорност за одабирање најстаријег корења, најстаријих завета и знамења, најдубљих духовних спона, определила се за ћирилицу, тајну саборности братских словенских народа. За Миру, свако слово је знамен који има духовни смисао и по(р)уку. Зато није могла своје надахнуће

[3] М. Радовић, *Пчелојављење*, Нови Сад 2017, 17.

обезбедити на тврђем, а узвишенијем месту. Ћирилица је наше богослужбено писмо, вертикала српског духовног, културног и историјског идентитета. Слово је Светлост на овим родољубивим платнима, што нас са вечношћу спајају. Јединственим ликовним језиком, Мира сликајући слова прославља Логос, нудећи нашем чувству сликарско-поетске проповеди, што је циљ православне словесности.

Боготражитељска уметност Мире Маодуш води нас кроз црквенословенску, односно српску и руску ћирилометодијевску традицију. Ово словно путовање је и појање, као одјек несебичне љубави у Светој Тројици, у којем још боје византијски свићу... (код православних народа, наследника тог моћног, уметничког Царства) у ликовном одразу присуства Свете Тројице у „чуду“ Литургије. Исон – тај тихи бруј Светога Духа Бога Исходећег из тишине Оца.

Исон је лет орлова у духу, трећи, најважнији састојак језика, садржан у православној пуноти Педесетнице.

Уметност доприноси уцелињеној радости теологије. Надахнути и талентовани неимари Свете Софије знали су древну хеленску тајну, зато је освештани простор тог храма у потпуности био посвећен хваленију Божанског Логоса. Мира је спознала ту тајну, и зато на њеним сликама, изданцима душе и духа, пламте боје у ритму српских и руских писмена које творе речи с акцентима, јер знак је царствености и орловског узлета једног језика, да он може нагласком да буде оваплоћена „Музика Бога“. Зато ова милозвучна слова, славопој Богу, доносе чудесну Светлост, Богојављење и радост духу. Мира је задивљена ликовима светих ратника, светих мученика и светих арханђела. Њена сликарска поетика сведочи да православни уметник има мудрост разликовања: он саглашава (уметнички поступак) само са лепотом преображењског света – откривеност у Христу Богу. Зато му Највећи Уметник и даје храброст да мења најпре себе, па и свет око себе – уношењем и чудесним умножавањем хлебова Лепоте Божије...

Куда нас је Мира повела? У словенске пределе пчелињег разнобојног молитвеног бруја у Светлости коју душа дозива (јектенија). У оне пределе и просторе духовности који захтевају молитвену искреност и чистоту. Ка чудесном и чудотворном извору Савине воде – то је наша изворно чиста вера православна, која извире из крста што га је Светитељ начинио у нашој жедној души. Са тог непресушног врела, орадостимо се светосавском љубављу, добротој и милошћу. Призори које ћемо за који час упити влажним оком, показаше нам Мирин начин стваралачког чина, да видимо хармонију облика у сазвучју боја, попут мајстора са Косова и Метохије – престонице српског уметничког царства, Свете горе фрушкогорске и Матушке Русије, јер ти су нам завети тако близу срцу. У овом бескрајном роју словенских слова, Мира Маодуш је успела да дочара чаролију кошнице. Та мистична Тајна садржана је у њеном уметничком словном путовању кроз васељенску духовну историју.

Надарена и стрпљива рука, задивљена лепотом српских и руских писмена (Светлост долази са Истока), потврђује да је непресушан светосавски медоточни извор и непобедива снага светих српских и руских предака. Јер, Логос се очовечио, да бисмо се ми обожили.

Чувар невидљивог у видљивом

У свом умењу и уметности Мира Маодуш полаже пред нас живо исписану и осликану светосавску мисао „За Србе је уска стаза, а не широк пут.” Ове речи упућују нас ка мери, односно равнотежи и обрасцу, узору и идеалу, као начелима слободе, а Миру снаже да извесност свог уметничког прегнућа види у својој служби *свештослосии*.

Уметност доприноси уцелињеној радости теологије. Мира је спознала ову тајну уметничког стварања – у посвећеном хваленију Божанског Логоса. То *славословље* Богу и Роду населило је срце и дух Мирјане Мире Маодуш, а она је остала задивљена ликовима светих ратника, светих мученика и светих арханђела. Њена сликарска поетика сведочи да православни уметник има мудрост разликовања: он саглашава (уметнички поступак) само са лепотом преображењског света – откривеност у Христу Богу. Зато му Највећи Уметник и даје храброст да мења најпре себе, па и свет око себе – уношењем и чудесним умножавањем хлебова Лепоте Божије... Њену руку ка слободним потезима надахнутим на извору, води Свети Дух, јер у почетку беше Слово (Логос). Овде можемо да осетимо то Слово, да опазимо његово спуштање на земљу, његову спасилачку енергију и да видимо шта га разликује од његовог механичког приказа. Мирино *свештлоисање* (сликање) тако одагнава таму, дарујући свету лепоту српских (словенских) ћирилских иконичних словâ – слика. У њима, читајући одгонетамо стихове српско-руског песничког братства, о Богу, љубави, отаџбини, части и слави...

Извор Мириног надахнућа је у светлости садржане у дубинама и тајнама Творца. Покрет њен бојом, тајни додир са светом који шаље своје поруке, и лепота њеног рукописа, није само у одабраној линији и бојама, она је у значењима, у тварном и сферном, што творе та значења проистекла из жудње за невидљивим светом. Зато се њен уметнички израз уобличава у химну стварању. Тако она оплемењује живот око нас и даје му наду и склад с временом које не пролази.

Мирину меку, христочежњиву душу, упијала је подлога која сада плодоноси господствене дарове, да додирну нашу душу. Прате је шапат молитвене тишине и смерне плавети попут краљевског, рашког, плавог ока и танана осећајност и потреба за лепотом. Њене слике, у молитви и с љубављу осликане, прожете лирском осећајношћу, живе у призивању Божанског, а нас прожимају, охрабрују, преносећи духовно озарење са узора на нас, посматраче. Реч је о неосетно освојеној и достигнутој духовности, јер Мирини унутарњи духовни пејзажи проосећаних предела, градова, суштина, поседују невидљиви говор, а слике су јој унутарњи вртови из којих светли небеско.

Одолева Мира искушењима и упорно истрајава на одабраном путу, подстичући свој таленат са знањем да се у сваком заметку налази и тајна порука предака. Мира слика – срчано, горљиво, предано, храбро, она и опомиње и подсећа и лечи и бодри. Она је сликар Наде, Вере и Љубави. Душа њена о којој говоримо, без остатка је обликована притајеним столећима српске голготе, али и Васкрса. У њеним сликама, слути се нешто надвремено, али и правовремено... оне су јединствен калеидоскоп знања и талента, искуства и љубави. Оне зато зраче и плене својим богонадахнућем, спремношћу

да се и живот жртвује због Светог Духа истине и лепоте. Да се кроз лепоту усправимо и радујемо у Истини која не зна за време.

Пре него што је постала становник великих градова, блиставих и раскошних престоница и грађанин света, пре свих њених академских и уметничких почетака, пређених путева и искушења, високих признања и заслуженог поштовања и славе – Мира Маодуш задојена је Дучићевим светоназором о *Боју и Српсџиву* на којем почива и њено пламено родољубље: „Отаџбина није ни племе, ни језик, него колективни дух једног народа”.

Организатори и приређивачи изложбе Мириних изабраних слика знају да је најлепше примање давање, зато су желели да се овом духовном гозбом, сви заједно орадостимо и озаримо, подсећајући се из којих нам је дубина корен, а у које нас висине диже лоза.

